

KeszthelyFest(a) italiana

Kvízjáték

2024. július 5.

Salamon Eszter és Wallendums Tünde

Kvízjáték

**a magyar és az olasz nyelv
(vagy inkább az északolasz nyelvjáráások)
közötti kapcsolatokról**

A játék

első 13 kérdésénél

egy-egy magyar szót kell kitalálni.

Kérjük, hogy a választ írják

a kiosztott lap megfelelő sorába.

1. Mi lehet az elsődleges jelentése a – többek között szólóéneket is jelölő – *ária (aria)* szónak az olasz nyelvben?

2. A magyar *opera* szó őse az olasz *opera*, amely azonban nem csak zeneműveket jelöl. Olasz jelentése jóval általánosabb.

Mit jelenthet?

https://en.wikipedia.org/wiki/Rearing_Horse_and_Mounted_Warrior#/media/File:Budapest_Rearing_Horse_and_Mounted_Warrior,_right_side,_by_E.C.Rae.png

3. Melyik magyar szó
eredeztethető az eredetileg
öklöt jelentő *pugno*
szóból?

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bronzi di riace, statua A detta il giovane, V secolo ac. 02.jpg#/media/File:Bronzi di riace, statua A detta il giovane, V secolo ac. 02 \(cropped\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bronzi_di_riace,_statua_A_detta_il_giovane,_V_secolo_ac._02.jpg#/media/File:Bronzi_di_riace,_statua_A_detta_il_giovane,_V_secolo_ac._02_(cropped).jpg)

4. *Csúf* szavunk egy olasz szóból, a *ciuffo*-ból származik.

Vajon mit jelentett eredetileg?

<https://www.flickr.com/photos/davsaba/8878340488/>

5. A középkori mulattatók, komédiások tevékenységéhez kapcsolódik – a mai olasz nyelvben *becsap, átver* jelentéssel használatos – *truf(f)ar(e)* szó.

Vajon melyik magyar ige származik belőle?

6. A bohócot jelentő olasz *pagliaccio*-ból (észak-olasz *pajaz(z)o*, vö. *Bajazzo*) is származik egy magyar szó, amelynek jelentése *tehetetlen, nevetséges ember*.

Melyik ez a magyar szó?

<https://pixabay.com/it/photos/spaventapasseri-caduta-paglia-iuta-1714851/>

7. *Szaltó* szavunk is egy olasz szóból származik: a *salto*-ból. Olasz jelentése azonban jóval általánosabb, korántsem csak az akrobatikus mozgásra használatos.

Vajon mit jelent?

8. A *salto* az *artisták* bravúrja, bár az utóbbi szó olaszul korántsem csak *akrobatát* jelent. Olasz jelentése sokkal általánosabb.

Melyik magyar szónak feleltethető meg?

9. *Dús* melléknevünk is északolasz eredetű. Egy jól ismert velencei tisztség nevéből származik.

Mi lehet az?

https://hu.m.wikipedia.org/wiki/F%C3%A1jl:Giovanni_Bellini_-_Ritratto_del_Doge_Leonardo_Loredan.jpg#globalusage

10. Ha valaki minden
jóban dúskált, akkor
valószínűleg sok pénze,
azaz sok ...-ja volt.

Milyen velencei pénzt
láthatunk a képen?

11. A ma már nemzetközivé lett *brutto* szó, az olaszban nem a *nettó* ellentéte. Valami egész mást jelent.

Mit?

<https://pixabay.com/photos/swans-bird-young-animal-water-3630066/>

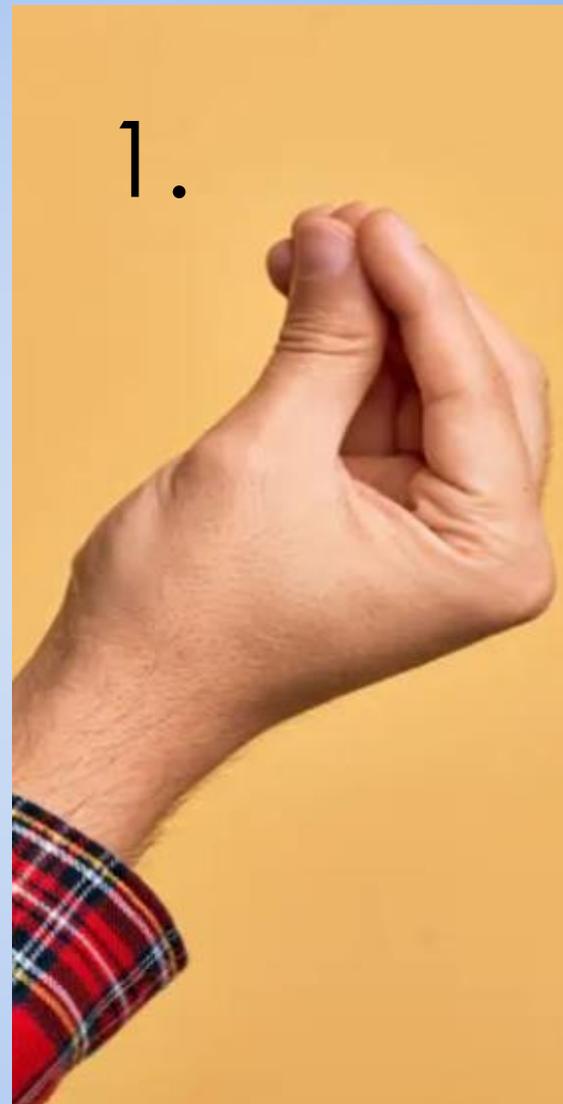
12. A nálunk is gyakran megforduló velencei (*venetico/venedigo*) kereskedők adták-vették a portékáikat.
Melyik szavunk emlékeztet származásukra?

13. A magukat megértetni igyekvő itáliai utazók egyik gyakran használt szavából, a *dico*-ból (ami *mondom*-ot vagy *hallja csak!*-ot jelent), lett nálunk az olaszok egyik – kissé gúnyos – elnevezése. Melyik szóra gondolhattunk?

**Az eddigi kérdésekre
egy-egy önállóan kitalált szóval kellett
válaszolni,
a továbbiakban pedig a
a felsorolt példák közül kell a helyes választ
megjelölni (és a lapra átírni).**

14. A képen látható
gesztusok közül melyik
kísérheti a „*Ma che
dici?*” (*Mit beszélsz?*),
illetve a „*Ti dico ...*”
(*Magyarázom neked...*)
kifejezéseket?

<https://pixabay.com/photos/hand-finger-gesture-629480/>

<https://www.pexels.com/it-it/foto/persona-in-camicia-a-maniche-lunghe-gialla-che-mostra-la-mano-destra-6322719/>

15. A *bekrepál*, *kapiskál*, *kóstál*, *kárál*, *mázsál* igék közül négy olasz eredetű, de van egy kakukktojás is.

A felsoroltak közül az egyik igének semmi köze sincs az olaszhoz.

Melyik az?

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mercato_di_ballar%C3%B2_-_palermo.jpg

16. A *brokkoli*, *spárga*, *narancs*, *dinnye*, *mandula* és *füge* szavak közül csak egyetlenegy nem olasz eredetű.

Melyik?

<https://pixabay.com/photos/market-to-sell-stall-retail-3272368/>

17. *Piac* szavunk is olasz eredetű, de vajon a *pianta*, a *pazza*, a *piazza* vagy a *pizza* szóból jön?

<https://pixabay.com/hu/photos/v%C3%A1ros-pizz%C3%A9ria-garda-olaszorsz%C3%A1g-337958/>

18. A következő két étel közül csak az egyik venetói eredetű. Melyik?

A *rizibizi* vagy a *pizza Hawaii*?

https://it.wikipedia.org/wiki/Pizza_hawaiiana#/media/File:Hawaiian_pizza_1.jpg

https://pl.wikipedia.org/wiki/Rizibizi#/media/Plik:Risotto_with_peas.jpg

19. A hajózáshoz és a vízi áruszállításhoz kapcsolódó alábbi szavaink közül melyik biztosan NEM olasz eredetű?
A *rév*, a *regatta*, a *gály*a vagy a *vitorla*?

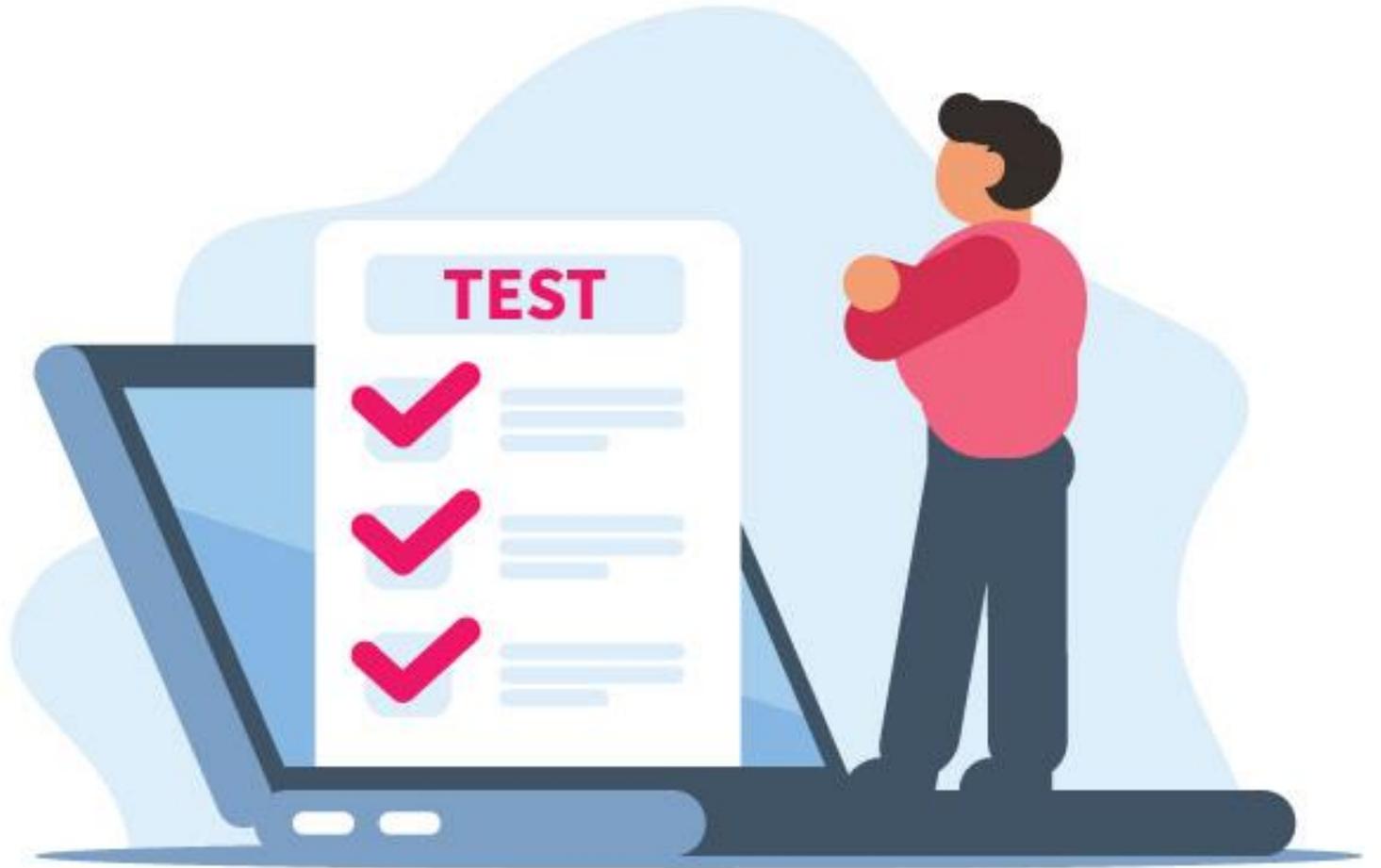
<https://pixabay.com/hu/photos/barcolana-vela-tenger-sz%C3%A9l-2005844/>

20. Van egy olykor a magyarban is használatos köszönésünk, amely kifejezetten *velencei* eredetű. Melyik? A *ciao*, az *adieu* vagy a *szervusz*?

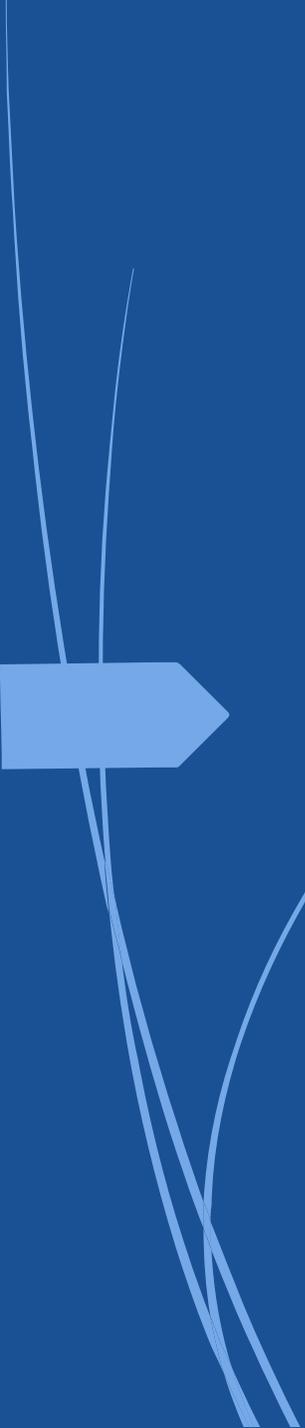
**Lássuk most a
megoldásokat.**

**Vediamo ora le
risposte giuste.**

**Gratulálunk
mindenkinek!**

Felhasznált szakirodalom

- **Etimológiai szótár. Magyar szavak és toldalékok eredete.**
https://dtk.tankonyvtar.hu/bitstream/handle/123456789/8879/Etimologiai_szotar.pdf
- **Magyar etimológiai szótár**
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-etimologiai-szotar-F14D3/>
- **Új magyar etimológiai szótár**
<https://uesz.nytud.hu/index.html>
- **Dizionario etimologico**
<https://www.etimo.it/>

**Köszönjük figyelmüket,
búcsúzunk...**

Szép estét, jó szórakozást kívánunk.

Buona sera(ta) a tutti!

Ráadás

Holtverseny esetére még további 3 kérdés

21. Az emberiség történetének leghosszabb ideig fennmaradó köztársasága

- A. a Római Köztársaság
- B. a Velencei Köztársaság
- C. az Olasz Köztársaság

[https://it.m.wikipedia.org/wiki/File:Altare della Patria 3 febbraio 2022.jpg](https://it.m.wikipedia.org/wiki/File:Altare_della_Patria_3_febbraio_2022.jpg)

22. Az olasz kultúrában a 17-es számot balszerencsésnek tartják.

Vannak olyan szállodák, amelyekben nincs 17. szoba, egyes légitársaságok járatain sincs 17-es ülésor.

Miért?

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a0/Alitalia-17.jpg>

23. Mi látható a képen?

1. Az 1861-ben megszületett egységes Olaszország szimbóluma.
2. A királyság iránt nosztalgiát érző olaszok közösségéhez való tartozását kifejező ékszer.
3. Szerencsehozó, ill. a rosszat távol tartó, elsősorban délen (főleg Nápolyban) használatos amulett.